

6. Képrejtvény.

A 27-ik számban közölt fejtörő kérdések megfejtése:
Számítási kérdés 9; 9; 34.

Földrajzi kérdés. Léna folyó; jobbról felveszi az Aldán folyót.

Történelmi kérdés. Narses.

Természettudományi kérdés. A gyöngyös fátynka.

A megfejtek nevei:

Berkes László, Fischer I. Baum József, Zugel Sándor, Bergsmann Imre, Biermann Miksa, Fleischmann Dezső, Nagy Béla, Sélley Kázmér, Farkas Aladár, Lederer Gyula, Bornemissza István, Weisz Jenő, Függe Dénes, Kucsera Jenő, Bálint Béla, Laufer Ede, Török Márton, Marjai Ákos, Remer Antal, Czindura Miklós, Stern Pál, Waizenkorn Jakab, Székely Győző, Haerter Ádám, Sáfár Elemér, Steiner Albert, Ádám Gyula, Kejzlár Gyula, Sauer Berthold, Bisicz György, Rosenfeld Richard, Földesi József, Tóth Imre, Lingauer Ferencz, Mandel György, Gyurits Kálmán, Weidinger Béla, Stefanovics Gyula, Márton S. Bienenstock Lázár, Kiss Elemér, Adler Béla, Weisz Ferencz, Pollacsek József, Földi Kálmán, Kiss Ernő, Simon Ernő, Goldner Samu, Csilcser Ernő, Schulz Ármin, Róth Ottó, Slákovits Gergely, Kohn Vilmos, Brichta Manó, Konecsny Béla, Slákovits Gergely, Gombássy Mihály, Berger József, Simon János, Kövesi Rudolf, Csipke Pál, Schvarcz Izidor, Lupis Gyula, Márton J., Gyárfás Elemér, Várkonyi Rezső, Nagy László, Dudás György, Bándi Ignác.

A kitűzött könyvjutalmat Földesi József nyerte el Temesvárott.

IRODALOM.

Szilágyi Sándor és a Magyar Nemzet Története. Az „Athenaeum” r. társaság kiadásában megjelenő „A magyar nemzet története” című tizkötös nagy munkát, melyből most jelentek meg a 111., 112. és 113-ik füze-

tek, újabb kitüntetés érte abban a meleg óvációban, amelyben Szilágyi Sándort, „A magyar nemzet története” szerkesztőjét részesítették születésének 70-ik évfordulója alkalmával. Az egész tudós világ figyelmébe Szilágyi Sándor, a magyar történeti irodalom legkiválóbb képviselője felé irányult, ki immár több, mint ötven éve munkálkodik a történetírás terén és munkás életének valóban legszebb koronája lesz ez „A magyar nemzet története” című millenniumi munka, mert ebben Szilágyi Sándor összegyűjtve, feldolgozva, kritikailag rendezve nyújtja a hazai történetirodalom összes nagybecsű vívmányait, a melyeknek eléréseért annyi sok jeles történettudóssal egyetemben talán mégis Szilágyi Sándor tett legtöbbet. Ő ugyanis nemcsak maga irt szakadatlanul, de egy egész történetírói nemzedéket nevelt, kik aztán Szilágyi Sándor utmutatása szerint kezdtek és támogatása mellett folytatták sikereikben gazdag pályájukat. Ennek a nagy munkának írói közül is jelentékeny rész közvetlen Szilágyi Sándor iskolájából került ki; a többiek pedig, mint magasan felülálló történetírói tekintély körül csoportosulnak, most az ő szerkesztősége alatt. Szilágyi Sándort különben ennek „A magyar nemzet története” szerkesztése alatt már a harmadik nagyobb kitüntetés érte. Tavaly a bécsi tudományos akadémia választotta meg tagjai sorába. Ebben a nagy kitüntetésben eddig magyar ember vajmi kevés részesült. Ez is bizonyítja azt, hogy Szilágyi Sándor történetírói tekintélye még a haza határán kívül is megtartja fényét. Nyomban követte ezt a kitüntetést a királyi kegyelem és elismerés megnyilatkozása, midőn ő felsége Szilágyi Sándort miniszteri tanácsosi címmel és jelleggel ruházta fel. Mi pedig valóban nem kívánhatunk jobbat az agg tudósnak, minthogy legjobb munkabíró erejében és páratlanul álló munkakedvének eszorgathatlan megőrzésével fejezze be ennek „A magyar nemzet története” szerkesztését és érje meg annak minél több kiadását.

Szerkesztői telefon.

S. J. M. A szerkesztő ur csak két hónap mulva jön haza, így tehát a pályázat dolgában egyelőre a szerkesztőség nem adhat tájékoztatást. — Kejzlár Gy. Az illető ismertetést egyik szakmunkatársunk írta, ki azóta Norvégiában jár. Mi, a kik itthon „örvendezünk”, nem szólhatunk hozzá. — Friedmann M. Kedves Miklós barátunk! Ugyan hova gondol? Hogy tudjunk mi arra a kérdésre jól megfelelni, a melyet maga, mint írja is, rosszul tett föl nekünk? Ej, ej. Azokra a táblákra és számokra vonatkozólag pedig tessék a kiadóhivatalhoz fordulni. Rébuszait átnézzük, és ha jók, közölni fogjuk. — Lapunk olvasóit általában kérjük, hogy az előfizetésre, a lapnak hovaküldésére vonatkozó dolgokban ne hozzánk, hanem egyenesen a kiadóhivatalhoz (VI. Teréz-körút 23. szám) forduljanak.

«Kosmos» müintézet nyomása. Budapest, VI., Aradi-utca 8.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt
A KÖZÉPISKOLAI IFJUSÁG SZÁMÁRA AJÁNLVA.

Előfizetési árak:

Egész évre ... .. 4 frt.
Fél évre ... .. 2 frt.
Negyed évre ... .. 1 frt.

Megjelenik minden vasárnap.

SZERKESZTI:

Dr. RUPP KORNÉL
főgymnasiumi tanár.

Kiadja a „Kosmos” müintézet, kő- és
könyvnyomda és hírlapkiadó részv.-társ.

SZERKESZTŐSÉG:

Budapest, IX., Soroksári-utca 31.

KIADÓHIVATAL:

Budapest, VI., Teréz-körút 23. sz.

KÉZIRATOKAT

nem adunk vissza.

Az emberi nem kora.*

Az európai ember történelem előtti kora még csak hiányos mozaik, melynek teljességéhez még sok részlet hiányzik. Az ember mindig ember-speciest képezett, ez az egy tény bizonyos; a mik azonban további művelődésére, ennek részletezésére vonatkoznak, azok merő hozzátételek. A történelem előtti kor összefüggő teljes képére a kutatások befejezetlen volta miatt ma még nem gondolhatunk.

Hasonlóképpen vagyunk az idővel, t. i. hogy mióta létezik az ember a földön? A tudomány ezzel is megpróbálkozott már, ennek a kiszámításával, de nem lévén hozzá biztos mértéke, az emberi nem koráról semmi határozott számot sem mondhat.

Forgalomban vannak ugyan bizonyos nagy számok, ötven, sőt százezer esztendő, a miben különösen Lyell geologus nem volt fukar; de ezek a 60-as évekből valók, midőn a tudósoknak a majom-elmélet miatt, a föltételezett állatember lassu kifejlődéséhez rengeteg nagy számokra volt szükségök. Mióta azonban a leletek világosan ellenmondanak a szisztemának, a nagy számmal is alábbhagytak. Ma már 7000 esztendővel is megelégednek.

Az emberi nem korát illető számítás egyszerű volna, ha ki lehetne számítani, hogy pl. az a földréteg, melyben a legrégebbnek tartott neander-völgyi koponyát találták, hány ezer év előtt rakódott le, illetőleg, hogy ez az ősember mikor élt? De hát arra nincs mód, hogy ezt így egyenesen megtudhassuk.

* E cikket a nyitrai r. kath. nyilv. fels. leányiskola ez évi Ertesítőjéből vettük át, mutatványul, mint az ifjuság részére különösen megfelelőt.

Szerk.

Nincs más hátra, mint bizonyos közvetett módokhoz folyamodni.

A sokféle kísérlet közül lássuk a Nilus iszapján, a Mississippi torkolatán, a Somme-völgyön és a ezölöpépitményeken tett idő-meghatározási próbákat.

A Nilus áradmányaiból Horner próbálta kiszámítani az emberi nem korát. A kiindulópontot az egykori Memphis területén talált II. Ramses óriási szobra szolgáltatta. Lepsius szerint ez a szobor Kr. e. az 1360. évben lön föllállítva; alapzatát jelenleg mintegy 3 méter (9' 4") magasságban a Nilus iszapjai fődí. Ugyancsak az iszapban a különböző helyeken eszközölt furások és kutatások alkalmával egész 12 méter (39 láb) mélységig állapotmaradványokat, edénycserepeket, tégladarabokat találtak. Linaut Bey ilyen tégladarabra 22 méternyi mélységben akadt.

Föltéve, hogy a szobor körül az üledék képződése egyenletesen történt, a fönebbi évszámot a szobor föllállása óta véve alapul, az iszaprétegnek a szobor lába körül évszázadonként mintegy 9 centiméterrel kellett vastagodnia.

Akkor a 12 mnyi vastag rétegre, a melyen alul az edénycserepet találták 13300, a 20 m. vastagságúra 24400 évet hozhatunk ki; miután pedig téglát, edényt csak ember készíthet: ezen idő előtt már embernek kellett léteznie. Ez az egyik kísérlet az emberi nem korának kiszámítására. A számításnak csak az a baja, hogy a feltevések, melyeken alapszik, mind bizonytalanok.

A szobor ugyanis Memphisben állott, hogy tehát felállítása óta egyenletesen rakódjék le körülötte a Nilus iszapja, városnak is évenként

víz alá kellett volna kerülnie, a mi észze-
rűen föl nem tehető. Az egiptomiak igen ügye-
sek voltak a vizgátak emelésében; hogy
Memphist az évi áradások ellen biztosították,
több mint bizonyos. Ennélfogva az iszapolás
csak a város elpusztulása után, Kr. u. 500
évvel kezdődhetett s ehhez képest, ha az
áradmány egyformaságát tesszük föl, a réteg-
lerakodásnak a szobor lába körül évszázadon-
kint 9 cm-nél már jóval nagyobb mértékben
kellett volna történnie.

A mi a talált tégladarabokat illeti, azok
nem lehetnek oly magas koruak, mert tudva
van, hogy a régi egiptomiak épp úgy, mint a
babilóniak, vályogból csináltak téglát és azt
napon szárították; égetett téglát csak a
rómaiak uralmával nyert általános elterjedést.

Az iszaplerakodás egyenletessége évezrede-
ken át szintén önkényes föltevés, melyet be-
bizonyítani nem lehet, hiszen ez ugyanazon
ártereken is a talaj alkotásához képest igen
különböző, s mily változatosságot hozhat abba
bele az ember is, ki azt a földmivelés érde-
kében különféle módon irányíthatja, módosít-
hatja?

Magok a cserepek, tégladarabok végre már
eredetileg valamely czisztemában, gödörben
lehetek s akkor a följük történt iszapolásból
vont érv — mit ér?

A Nilus iszapja nem oly anyag tehát, melyet
biztos időmérőül lehetne elfogadni, a mit
különbben ma már minden komoly geologus
elismer.

A Mississippifolyam Észak-Amerikában hatal-
mas deltát képez. Uj-Orleans vidékén furá-
sokat eszközöltek az áradmányi területen s
ezen alkalmakkor több egymás fölött állott s
eltemetett cziprus-erdő maradványaira akadtak.

A százados lerakodást a Nil példájára 9 cm-el
számítva, tekintetbe vévén a mélységet, mely-
ben a leletek előfordultak, Dowler kihozta,
hogy a delta képződésére 158400 év kellett.
Líell 100,000, majd 50,000 évvel elége-
dett meg.

Az ember korának számítására egy más
lelet adott alkalmat. T. i. mintegy 5 méternyi
mélységben a delta területén megpörzsölt fada-
rabot s indián esontvázat találtak, s az e fölött
fekvő rétegekben a földszinig Dowler négy
rendbeli s egymás fölé eltemetett cziprus-erdőt
akart megkülönböztetni.

Már most az egymás fölé nőtt, majd elte-
metett erdőtelepek korát egyenkint 14000 évre
tevén, kihozta, hogy annak az embernek 57600
év előtt kellett élnie. S ez volna az amerikai
ember kora.

A számítás megint önkényes föltevésekre

van fektetve, mint ezt már Cotta geologus is
megjegyezte. Nem véve számba, hogy a folya-
moknál az iszapolás mértéke teljesen bizony-
talan s a folyam sokszor egy óra alatt nagy-
obb változást idéz elő áradmányával, mint
máskor egész századon át: szinte hihetetlen
az az adat, hogy öt méter átmetszetben négy
cziprus-erdő legyen eltemetve. Hát ha csak
a víz által összehordott egyes faágak azok?

Az indiánt is oda temethették, s akkor a
fölötte képződött rétegek teoriája s a sok
ezer év megdől. Innen történt, hogy más reá-
lisabb feltevésekből indulván ki Schmidt, Dowler
számításait, az egész delta-képződést 1676 évre
szállított le.

Ez a példa mutatja, hogy mily értéket le-
het tulajdonítani az ilyen geologikus számítá-
soknak.

Hiresek voltak továbbá a Somme-völgyi
kísérletezések. A völgyet Boucher de Perthes
tette híressé a talált első kőszközökkel, mint
ezt már ismertettük. Csak emberi csontot nem
tudott sokáig találni. Vegre miután a munká-
soknak ilyen leletért jutalomdíjat tűzött ki, ez
is sikerült 1863-ban. Abbeville mellett Moulin
Quignonban, a völgy alsóbb részén, emberi
alsó állkapocs egy zápfoggal került felszínre
és pedig 100 lábbal magasabban a mostani
Somme-folyam medre fölött, 6 láb vastag ho-
mokrétég, egy szintoly vastag agyagrétég s
közönséges színtöredék által fődött köves-le-
rakodásban.

Mindjárt kész volt a következtetés. A völgy
mélyen fekszik bevájva partok és kréatartalmu
dombok közé, 80—100 lábnyira mélyen. Lyell
és Vogt szerint a völgy csak a víz lassu
mélyítő ereje folytán keletkezhetett s valami-
kor 100 lábbal magasabban lehetett egy magas-
latban azokkal a rétegekkel, melyekben Boucher
a kőszközöket, mammoth-csontokat, majd
végre a híres állkapocot találta.

De ha a folyó csak lassan vájja medrét, a
Somme-völgynek keletkezésére is megszámlál-
hatlan idő kellett, tehát az állkapocs birtokosa,
az ősember megszámlálhatlan régi idő előtt
élhetett.

Ugyanazon év május 13-án Abbevilleben
13 angol és francia tudós kongresszusba ült
össze és kimondották, hogy az állkapocs érin-
telen rétegből származik és hogy fosszil. Mi
történt azonban? Lassan kiszivargott a híre,
mintha valami család játszanék közbe a do-
logba, mintha a munkások a jó tudóst rászede-
tek volna. Néhány év múlva, 1869-ben csak-
ugyan az «Ausland» 9. száma jelentette, hogy
az állkapocs apokrif, hogy azt a ravasz mun-
kások a tudósok rászédése czéljából illesztették

bele a rétegekbe, hogy borraivalót szerezenek.
Boucher tehát régészi szenvedélyének áldo-
zata lett.

Önkényes azonban az a másik föltevés is,
mintha a Somme-völgy csakis a folyamvíz
lassu kivájása által keletkezhetett volna. Rec-
lus figyelmeztet, a mit minden mérnök ismer,
hogy a megáradt folyók valóságos geológiai
erők, melyek kisebb-nagyobb területek felszínét
rövid idő alatt is képesek megváltoztatni. A Som-
me-völgnél szerepelhetett a tenger betörése,
melytől nem fekszik messze; szerepelhettek,
mint másutt is, talajemelkedések, süllyedések,
továbbá a talajnak vulkanikus erők által elő-
idézett ingadozásai, mint ezt számos más példa
bizonyítja.

A Somme-völgyből tehát hasonlóképpen évez-
redekre visszamenő biztos számításokat eszkö-
zölni nem lehet.

A mi végre a czölöpépitményeket illeti,
azokból következő módon akartak az ember
igen régi korára következtetni.

Villeneuve közelében a Tinière folyónak a
genfi tóba szakadásánál vasútépítés alkalmával
egy a folyó által összehordott földkupot met-
szettek keresztül. Itt a földszin alatt mintegy
4 lábnyira római fedélserepeket és pénzeket
találtak; ez alatt mintegy 6 lábnyi mélység-
ben edénycserep és egy bronz-fogó feküdt;
míg a harmadik rétegetben a felszíntől 19
lábnyira néhány kezdetleges edénycserepre,
faszénre, összetört csontra s egy pár kicsiny,
igen vastag emberi koponyára bukkantak.

Morlot a római pénzek alapján kiszámította,

hogy a földkup lassu fölhordása 10, egész
13000 évet vehetett igénybe. Már most sze-
rinte ilyen régieknek kell lenniök azoknak a
svájzei czölöpépitményeknek is, a melyekben
pusztán kő és csontból való eszközök fordul-
nak elő.

Vagner, a híres archeologus azonban Morlot
ezen eljárásán teljes csodálkozását fejezte ki,
hogy indulhat ki valaki efféle számításoknál
oly megbízhatatlan előfeltételekből, mikor a
felső 4 lábnyi réteget a hegyi folyó épp annyi
pillanat alatt hordhatta össze, mint a hány
századot vesz föl Morlot. Vogt is megjegyezte,
hogy a folyóknál a lerakodások sohasem
szabályosak, mert az áradások szeszélyesek,
tehát bizonytalanok. Ki tudná tehát megmon-
dani, mely körülmények között s mily idő alatt
gyülemlt össze a földkup?

Ma az általános nézet az, hogy a czölöp-
épitmények, miután lakóik már földmivelő nép
voltak, a mint ez a hátramaradt gabonafélékből
kítetszik, alig régiebbek 1000 évnél Kr. e. s
hogy fennállásuk egész a keresztény korba
nyúlik át. Nem régiek, mint az ember sem az.

Az emberi nem korát illetőleg az eddigi
kutatások és számítások eredménye az, a mit
a nem gyanus Hellwald s vele Pfaff s annyian
mások tartózkodás nélkül kimondanak, hogy
«mindaz, mit az emberi nemről tudunk, 6000
évek keretében eltér» s hogy a nyugatnak
(az európai ősembernek) őstörténelmi leletei
nem nyúlnak a kelet nagy birodalmainak ko-
rán túl.

Dr. Dudek János.

A rétségek fia.

(30)

— TRELLEPERENCZ ifjusági regénye. —

Csakhamar fölmerült előttük a cserjés és a
bagolyhubogás értésére adta az aggodal-
masan várakozó trappernek, hogy a vak-
merő ifjak szerencsésen visszaérkeztek zsák-
mányukkal. Örvendve kívánt Billel egyetemben
szerencsét Pálnak és Pucknak. A lovakat be-
vonták a sűrűségbe és a törpe nevetve me-
selte el, mint ejtették martalekul a kiowák
lovakit és mint futamították meg a harczosokat
a kiowák csatakiállításával.

— A kiowa a rétségen jár, bátyám. Ke-
leten keres bennünket, menjünk hát mi délnek.

— Jól van, fiu. kerekedjünk útra.

Elővezették Villámot meg Thundert; kiki
fogta fegyverét, Bill Stone a sárgát kapta,
melyet Puck izmos czombjainak nyomása

ugyancsak megszelidített, Pál pedig a töle
zsákmányolt pejt tartotta magának. Puck és a
trapper lovaikra pattantak s a törpe vezetése
alatt kinyargaltak a rétségre déli irányban.

Szóltanul ügetett a négy lovas a sötét éj-
szakában. Időről-időre lépésre fogták állatjai-
kat, hogy kifújhassák magukat.

— Mily fölséges az Isten szabad ege alatt.
lehelletétől körülengve járnai a rétséget;
kétszerte fölségesebb, ha napok hosszáig
kopár barlangban hevert az ember, mint én.

— mondá a trapper, lassu ügetésük közben.
— Az én nézetem az, hogy sokkal jobban érez-
ném magamat, ha az áldott telepítvények táján
volnék, dörmögé a puszkakovács, a helyett, hogy
ilyen buta rétségi bestia rázzon lötyögtessen a

hátán. Izlés dolga az egész: de nekem inkább inyemre volna, uram, ha szelid öszvéremen ülnék és árnyékos országúton haladnék.

— Nos, barátom Stone, viszonzá mosolyogva a trapper, remélem, hogy ön mihamar hazájában leend és aztán kéjelmes érzéssel gondol rétségi viszontagságaira és kalandjaira.

— Nekem az a sejtelmem, öreg úr, hogy még cifra kalandokat érek, mielőtt a rét hátam mögött fekszik. Szörnyen bámulnék, ha a vörös gentlemenek nem szerezne nekünk még sok dolgot.

— Nos, Bill Stone, tudomásom szerint ön békességes ember...

— Ugy van, uram.

— De gyanitom, hogy védekezés nélkül nem engedí magát lemeszárolni.

— Arról meg lehet győződve uram; sokkal is jobban szeretem fejem bőrét, hogysem minden erőmből ne védekezném. Majd tágra mereszti szemét agg apám, ha megtudja, mi mindenem mentem keresztül, s hogy többek közt néhány szál gerendán szánkáztam egy vizesésen át. Vajha az öreg mellett ülnék, higgye el nekem uram!

— És te is elvagyakozol a rétségről és veszélyeiről, Pál?

— Öszintén szólván, igenis, uram. Szeretném, ha mindnyájan biztonságban volnánk és én ott tartózkodhatnám az Arkansas mellett, Woodhouse tornácán. Kalandot eleget értem itt meg egész életemre.

— Elhiszem azt neked, gyermek: vadul zúdultak el fölöttünk a napok, vadul! Egykor magam is visszavágyakoztam otthonom tűzhelye után, de ez már rég mult, most már nem szeretnék a telepítvényeken és városokban élni. Hát az én Puckom?

— Pucknak a rétség a hazája és az lesz sirja is. Csak ha bátyám megy a városokba, megy Puck vele. A Szürke Medve nem lehet el javas embere nélkül.

— Jól mondád, fiam; minket összehozott a sors keze és csak a halál választhat el egymástól.

Senkisémet folytatta tovább a beszélgetést, hanem vágtatásra sarkantyúzták lovaikat. Számos mértőldet hagytak maguk mögött addigra, mikor a horizont szélén derengő pír a nap fölkelését jelezte. A lovak, különösen Thunder, mely a trapper nehéz termetét hordozta, ki voltak merülve. Elhatározták tehát, hogy a ferasztó lovaglás után kipihenik magukat, ezért tanyának alkalmas hely után néznek. A jóakaró véletlen úgy hozta magával, hogy a szürkület halvány világában nem nagy tavol-

ságra egy eserjést pillantottak meg, minők a rétség északi részén, az Oshonta felé sűrűen találkoznak, míg délre mindinkább ritkulnak. E felé lovagoltak tehát. Csakhamar lovaikat a bokrok közé vezették és ott tanyát ütöttek. Mint e rétségi oázisoknak majd mindegyikén, úgy itt is forrásra akadtak, melynek vize jól esett embernek-állatnak egyaránt. Legelőre bocsátották lovaikat és a magukkal hozott élelmi-szerekből üdültek.

— Ört kell kiállítanunk, Puck, mert ha a kiowák nyomunkra bukkannak, verebek módjára utánunk is törnek: hisz az én Thunderemnek patkó-nyomdoka világosan megmondja nekik, ki járt előttük.

— Jól van, bátyám, én majd ört állok. Pál meg a puskakovács halálra fáradtak és neked nyugodnod kell a hosszú nyeregbenlét után.

— És te?

— Én nem vagyok fáradt; ha majd kialudtatók magatokat, ti veszitek át az örködést és én pihenek.

— Jól van, fiam. Mi kimerültünk, az tény. Magam is érzem, hogy ha nyolcz nap megkötözve barlangban hever az ember, nem gyarapodik az ereje. Aludjunk hát, azután majd én váltalak föl téged.

Mindhárman elnyújtóztak a földön és sebtén elszunnyadtak. Puck pedig fogta puskáját, ijját, nyilait és kiment a eserjés szélére, hogy nyomok után nézzen. Fölmászott egy fára, melynek ágai türhető ülést biztosítottak számára, ott elhelyezkedett és tekintetét végigjártatta a rónán.

Ott ült ez a torz-alaku ifju, kinek testében oly esoda-tiszta és szép lélek lakozott, s némán révedezett el hazáján, mint ő a végtelen rétséget nevezte. Számára mi sem létezett ezen a világon, mint a rétség, melyen ő, ha nem is született, de új fizikai meg szellemi életre eszmélt, és az öreg trapper, ki új létének kezdete óta gondoskodva, nyers gyöngésséggel vette körül. Mindaz a szeretet, mi csak szívében fészkelte, «bátyjára» összpontosodott, ki atyját és anyját pótolta neki. Hisz más senkit, de senkit nem ismert. Szerencsétlen testalkatáról, rút arczáról keveset tudott, hisz a pusztá magányában alig törődnek ilyes dolgokkal. Ez tehát nem okozott neki bánatot. Csúfsága nem csökkentette a trapper vonzódását, másra meg minek hederített volna? Igen, ő még örült, ha fehérek, különösen pedig, ha indiánok rettentek vissza megjelenésétől. Különben is személyének e hatását megszokta ifjúságától fogva. Pálnak szép termetét és csinos arcát esudálta, de nem irigyelte. E

mellett szerette az ifjut és nem vette rossz néven, hogy a trapper kegyeli őt, hisz Pál úgy sem örülhetett ennek sokáig: máskülönbön bizonyára féltékeny lett volna rá. Mert Grizzly vonzalmát senkivel sem akarta megosztani.

Puck eszmeköre korlátolt vala. A trapper keresztény vallásban nevelte fel őt és beleoltotta az Istenben és Megváltóban való hitet. Puck áhitattal olvasta a Biblia szent történeteit. Nevelőatyja megkísérlette, hogy fölkelte fantáziáját, mit képzelt a világ jelenségeiről, de a szemléltetés hiányában kevés eredménnyel. Fogyatékos fogalmi voltak arról, minő világ terül el a rétségen kívül. Puck sajátlagos szellemi életet élt és boldog volt benne. A gondokat ép oly kevéssé ismerte, mint a félelmet. A legelső tépő fájdalom akkor rendítette meg lelkét, mikor bátyját elragadták és a halál torkában lebegett. De hát a veszélyt lebirkozták: az öreg ember ott feküdt alatta a bozótban, ő őrizte, és Puck boldog volt.

Mialatt magas őrhelyén gubbasztott, gondolatái csak ama veszélyeken jártak, melyek bátyját esetleg érhetik és sasszemei szakadatlanul az előtte terjeszkedő széles síkságot fűrészelték, melyet csak néhány szakítottak meg olyatén eserjések, minőben ők találtak menedéket.

Órák hosszat ült így mozdulatlanul, lankadatlanul, le nem lohadó éberséggel.

Ekkor délen fölbukkant valami, mi lekötötte összes figyelmét. Bámulva pilantott meg Puck egy öszvérvonta kocsit, melyet néhány lovas kísért és kényelmesen gördült tova északfelé a rétségen keresztül.

Ez a tünemény oly ujnak és szokatlannak rémlett előtte, hogy elő készült szólítani a trappert, hogy e mozzanatra figyelmezzé tegye. Épen el akarta hagyni magas ülőhelyét, mikor megszólalt alatta a trapper hangja: «Nos, fiu, mi ujság a rétségen?»

— Csudálatos, bátyám: valami fura kocsi jó felénk; hágjon föl kissé és nézze meg maga.

Az öreg fölkuzott egy közeli fára és néhány mértőldet távolban megpillantotta azt a menetet, mely Puck bámulatát magára vont.

— Hm, jelenté ki kis vártatva, furesa karaván. Nem tudom, mire magyarázzam az egészet. A lovasok egyike bizonynyal nyugati ember; a többieknek olyan a külseje, mint a keleti városok lakóinak. És a kocsi? Hm, ezek nem kivándorlók: az tény.

— De hát mit akarnak itt ezek az emberek?

— Igen, öcsém, már hogy mit akarnak? Meglehet, hogy olyasmi tudósok lesznek, kik a rétségi ebek, baglyok és csörgökigyók viszonyait akarják tanulmány tárgyává tenni: már több ízben láttam ilyen csudabogarakat. Kereskedő aligha lesz. Az sincs kizárva, hogy az Államok kormányának küldöttje utazgat itten, ki kissé körül akar nézni a rétségen; de ennek bizonyára nagyobb kísérete volna.

Egy darabig mindketten a lassacskán tova-mozgó menetre néztek, aztán megszólalt Puck: «Ha folytatják útjokat észak felé, a kiowák kezeibe esnek, bátyám».

— Azok pedig nem sokat teketóriáznak velük, ugyebár?

— Magam is ezt gondoltam, bátyám. Ezen embereknek skalpjai lazán állanak.

— Igen, de hát mit csináljunk, Puck?

— Egy intéssel értésükre adnám nekik a veszélyt, melyben forognak.

— Hm, jól van, de ezzel eláruljuk rejteinket és nem tudjuk, kivel van dolgunk.

— Békés embereknek látszanak, nem szeretném, ha a kiowák kései alatt lehelnék ki életüket.

— Igazat beszélsz, öcsém, emberi kötelesség, őket megóvni; meg is teszem, származék helőle bármi. Azonban az óvatosságot fenn kell tartani és legalább rejteinket nem szabad elárulni, mielőtt meg nem győződünk, miféle emberekkel van dolgunk. Maradj te ott fönn és adj nekem jelet, ha veszélyt látsz. Beszédbe bocsátkozom velük.

— Jól van, bátyám.

A trapper visszavonult egy földhasadékig, mely lehetővé tette, hogy az utazók közelébe férközzék, a nélkül, hogy őt magát meglátnák és aztán lehajolva lépkedett ki a rétségre. Miután vadászhoz illő körültekintéssel meggyőződött róla, hogy észrevétlenül talán 300 lépés távolra jutott a gondatlanul tovavonuló utasoktól, fölment egy dombocskára és puskájára támaszkodva kiállott eléjük. A vadász vette őt legelőször észre és figyelmeztette rá társait. A trapper ekkor szilárd léptekkel tartott feléjük és megállva a négyszögletű szekrényhez hasonlatos, ablakokkal ellátott, tündöklő lakk-szinnel befestett kocsi előtt, éles szemmel mérte végig az idegenek csoportját.

A bakon egy néger ült, ki onnét hajtotta az öszvéreket.

(Folytatása következik)

városligetben.

Csendes este . . .

Csendes este, árnyas este . . .
 Lelkem messze tévelyeg,
 Fölkeresni szép szülőföld,
 Csendes hajlék, kebledet!
 Fölkeresni azt az édes,
 Azt a kedves jó anyát,
 Kinek szívét, égnék Atyja!
 Hol nem várja, ott is áldd!

Mit csinálnak? Mint is élnek? . . .
 Meg-megnézem olykoron,
 S szívem — lelkem újra éled
 A régi-új tárgyakon!
 — Forgatják a rég elaggott
 Ócska, kapcsos bibliát . . .
 Áldd meg őket, égnék Atyja!
 Hol nem várják, ott is áldd!

Jó anyám ül és atyámnak
 Lelke messze tévedez;
 Most is rajtam gondolatja . . .
 S arcán könnyű rezgedez . . .
 Bús e köny bár, bús szívemnek
 Mégis édes enyhet ad . . .
 Áldd meg őket, égnék Atyja.
 Hol nem várja, ott is áldd!

És jó testvér ott a könnyűnél,
 Gondolsz-e rám olykoron,
 Kit kezével sors hatalmas
 Messze, messze, messze von?
 Mondod-e a jó Istennek,
 Mit szűm oly hön esd reád:
 Áldjad őket, égnék Atyja,
 Hol nem várja, ott is áldd?!

Ormai J.

A Hold hatása a népek képzeletére.

A „Tanulók Lapja“ számára írta: Marossy Rudolf.

Az Antilla szigetesoport vad törzsei, valamint az inkák is, azon hitben voltak, hogy fogyatkozás alkalmával a Hold rosszul lesz s mikor egészen eltűnt, megrémültek, hogy meghalt s a Földre zuhanva, porrá zúzza az egész világot. Ha tehát valaki észrevette közülük a fogyatkozás kezdetét, lelkenedezve siettek a megszorult Hold segítségére. Előkapkodták hamarosan mindennemű hangszereiket: dobokat, trombitákat, *tökbédüket*, üstöket, serpenyőket, rázták eszeveszeten a kavicsokkal töltött kabakokat, korbácsolták erősen a fához kötött kutyákat, szerintük a Hold legkedvesebb állatait, azon hisztemben, hogy e zajtól majd magához fog térni a szerencsétlen égitest s minden erejét összeszedi, hogy gyászos végzetét kikerülje. A *peruiak* még ehhez «mama quilla, mama quilla!» (oh Hold anyánk!) kiáltásokkal bátorították a Holdat s mikor ismét előtűnt felhangzott a hálauívöltés a hatalmas Pachacamac istenhez, a mindenség fenntartójához, ki meggyógyította az ő kedves égitestüket.

A másik versio szerint gonosz szörnyakarja ilyenkor felfalni a Holdat, s persze ezt is csak nagy zajjal lehet elűzni. Ilyen szörnyek pl. sárkány (Sziám népeinél még jelenleg is), óriási kígyó (Szumatra, Jáva szigetén), háromfejű kutya (Dél-Amerika), jaguár (az Orinoko mentén), czápa, rossz démon stb.

A *karaiboknál* és *huronoknál* «Maboya» a neve ezen démonnak, a ki különben minden rossznak, betegségnek, árviznek, viharoknak, járványnak fő-fő mestere. Erősen is készülnek rá, hogy megbirkózzanak ezen szörnyvel. A fogyatkozás ejjelen felvernek minden élő lelket a telepen s kivonul az egész törzs; aprajánagyja, a kiben csak lélek mozog, valami közeli nyílt síkra, hol pokoli zsvaj s örvöngő bachanalia veszi kezdetét. Asszonyok és férfiak összegomolyodva eszeveszett tánczra kekednek, egyik kezüket fejükre, másikat hátra téve s ének helyett fájdalmas üvöltéssel töltik be a léget. Atragad ez örvöngő vitustáncz mindenkire, a ki csak közjük kerül, még a visító gyerekseregre is, mely halálra rémülve kapaszkodik az asszonyok ruhájába, s ha egyszer elkezdte valaki azt, abban nem tudná hagyni, ha halálveszedelem fenyegetné is. Öreg emberek és asszonyok, kiknek nem bírja tovább a lábuk, itt is, ott is kidőlnek a sorból s a porban henteregve folytatják tovább keserves orditozásukat. Egy lány pedig kavics-

csal töltött kabakot rázva kezében, középen járja a tánczot s csengő hangjával igyekszik a vad ugrálásba taktust önteni. A pokoli orditozásra, mely messze elhallatszik a csendes éjben, üvöltő fenevadak chorusa adja a visszhangot.

A *skandinávok* «Managarmer»-nek nevezték ezen iszonyu szörnyeteket, mely a haldokló emberek husával táplálkozik s folyton kergeti a Holdat, hogy elnyelhesse, míg egy másik a Nap után rohan. Siet is a két testvér, mert a fenevadak nyomukban száguldanak s rettegve gondolnak arra, hogy előbb utóbb is el fogják érni őket. Leggyakrabban a Holdat éri el az üldöző szörny (gyakori holdfogyatkozások); ilyenkor felfalja Managarmer a szegény égitestet s vérét az égre és levegőbe szórja szét.

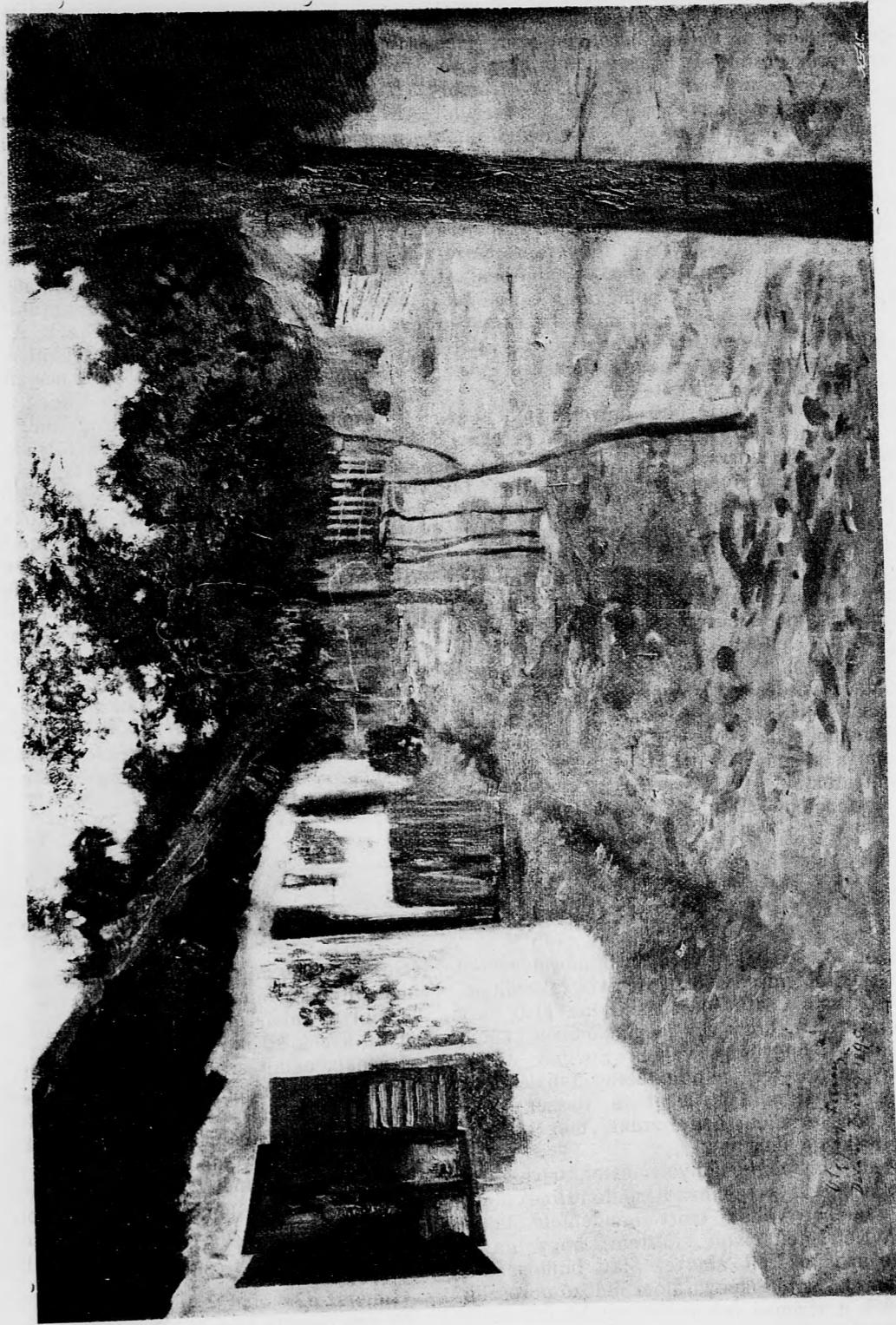
Érdekes az *eszkimók* félelme, kik azt hiszik, hogy a Hold fogyatkozásakor leszáll a Földre s házukba lépődzik, hogy élelmiszereiket elragadja; nosza rohannak gyorsan viskóikba, bezárják az ajtókat és ablakokat, eldugják az élelmiszereket, hogy a Hold meg ne találja azokat. Fazekait pedig ütlik-verik erősen, hogy elriaszassák azt a vidékről, s a kutyákat püfölik, mert ezek üvöltése azt jelenti, hogy a világ vége még nem érkezett el. (Szerintük ugyanis a kutyák előbb születtek a világra, mint az ember, tehát a jövődőt is jobban tudhatják).

A *khinaiak* pedig még manapság is egész szertartásszerű ünnepélyességgel várják a Nap és Hold fogyatkozásait. A mandarinok, kik az udvari csillagászok tisztjét töltik be, már évekkor előbb megjósolják a fogyatkozásokat, melyek intőjelül szolgálnak a császárnak, hogy életét megjavítsa s az igazak útjára térjen. Azért egy-egy fogyatkozás közeledtekor gyászt ölt az udvar: fehér posztóval vonják be a császári palota összes termeit s számüzve van azokból a vigság és zaj, mert e napok a vezeklés és bűnbánat napjai. A császár legbelsőbb termeibe vonul s ott böjttel és imával készül a nagy napra; suttogó mandarinok, komoly papok járnak-kelnek fontoskodva a palota belsejében s léptük nesztét elfojtják a vastag szőnyegek. Magába vonul mindenki, böjttől és imádkozik, hogy e szent ünnep meg ne szentségtelenítessék. A fogyatkozás napján azután feloldódik az udvar a gyász és vezeklés alól, az előbbi csendet szokatlan zaj, sürgős-forgás váltja fel. Összesereglenek a palota udvarán s izgatottan várják a fogyatkozás beállását. Mikor végre

Kéleti Gusztáv festménye.

ERDŐ BELSEJE.

FALUSI UDVAR.

Olgay Ferencz festménye.

esorbolni kezd az égitest korongja, ezer, meg ezer torok ordítása hangzik fel egyszerre, megszólalnak a bangszerek, sipok, trombiták s a császár maga veri el «a csodariadót a mennydörgő dobon». — A mandarinok pedig ugyancsak lövöldöznek a sötétül égitest felé, hogy azt a szörnyetegtől megszabadítsák.

Hogy mekkora súlyt fektettek ez ünnepélyre a chinaiak, mutatja egy régi feljegyzés. E szerint a 2128-ban K. e. október 13-án beállott fogyatkozást *Hi* és *Ho* csillagászok elfelejtették megjósolni. Képzeltetni, micsoda zürzavar és fejtelenség támadt az udvarnál a fogyatkozás beálltakor. A két szerencsétlen csillagászt a császár azonnal lefejeztette.

De nemcsak a kevésbé művelt, hanem a klasszikus népek félelme is hasonlóképpen nyilatkozott a fogyatkozások alkalmával. Így a görögöknél és a rómaiaknál, miről Titus Livius ezen sorai tanuskodnak: «Aëris crepitus in defectu Lunae, silenti nocte fieri solet». (Holdfogyatkozáskor a csendes éjben meg szokott rendülni a levegő). El volt terjedve e szokás egész Európában még a keresztények korában is, kik a harangok és csengők félre-
verése által vélték a veszélyt elhárítani. Pogány őseink is térdre borulva s a homlokukat a földhöz verdesve könyörögtek ilyenkor a hatalmas Istenhez, tartsa távol tőlük az ég szellemeinek haragját. Különbösen a babona nyomai a köznép között itt-ott még máig is felfalálhatók.

A történelem is mutat fel példákat a hold-

fogyatkozás hatására. Nagy Sándor serege az arabai ütközet előtt egy ily fogyatkozás látára megrémülve, csaknem futásnak eredt. Nicias halálát és seregének Sziacziában való megverését (ez pedig Athén bukásának kezdete volt) szintén egy holdfogyatkozás okozta 1504-ben. Midőn *Kolumbus Kristófot* Jamaica szigetén az éhhalál környezte, s az ellenséges indulatu benszülöttek minden élelmiszert megtagadtak seregétől, avval fenyegette őket, hogy elragadja tőlük a Hold fényét, ha neki meg nem hódolnak. Kolumbus tudta ugyanis, hogy nemsokára holdfogyatkozás várható. Alig kezdődött el a fogyatkozás, a benszülöttek jajveszékelve borultak térdre előtte s megadták magukat.

Számtalan sok babona kering még a nép között a Holdról, hogy az befolyással van a növényekre, állatokra, emberekre, időjárásra, tojásra (a mi gazdaasszonyaink is utolsó negyedkor ültetik meg a tyukokat, hogy a kis csirkék töltekor keljenek ki, mert akkor megmaradnak). Ilyen babonák, hogy a Hold pusztítja a régi épületeket, felfalja a felhőket, megrontja a növények fiatal hajtásait, hogy a ki szép hosszú haját akar, csak vágjon le hajából újhold-pénteken, hogy a ki rámutat a Holdra, annak leszárad a keze stb. stb.

A Hold pedig, e kihalt, pusztá anyagtömeg csendesesen kering örökös útján, a nélkül, hogy tudomással bírna az emberiség e naiv meséiről, gyermekek félelméről, melynek önkénytelenül is okozója.

(Vége.)

Sárosy Gyula bujdosása Hevesmegyében.

Midőn az 1851-i nyár végén Gömörmegyéből szülőföldemre, Gyöngyösre visszakerültem, sógorom Csató József már az első nap tudtomra adta, hogy egy idegen ember, ki nem rég lakik Gyöngyösön, valami Sorsich Albert nevű nyelvmester, minduntalan tudakozódik felőlem s már nála is legalább tizszer keresett s megkérte őt, hogy amint megérkezem, rögtön üzenje meg neki.

Ily idegen emberek, nyelvmester, nevelő, tanító, gazdatiszt s ezekhez hasonló czimek alatt, nagy számban voltak most mindenfelé találhatóak. Kétségtelen volt előttem, hogy ez is egyike azoknak, kik álnevek alatt bujdosnak a hatalomra segített kényuralom üldöző poroszai elől, kik a világsi fegyverletételt követő nagy kivándorlás idején benszorultak az országban s most már nem találnak rést a kimenekü-

lésre, vagy készakarva maradtak benn a házában, itt akarván élni és halni — ha bár üldözötten, habár megkínózva is . . . De ki lehet ez a sok közül?

Másnap, amint szobámban olvasgatok, egyszerre csak — minden előjel nélkül csendesesen belépve — megáll előttem egy tövig lenyírott haju, megnyírott hajuszu és leberetvált szakállu ember, pongyolán magára vetett, nagyon közönséges öltözetben, sajátságos kifejezéssel tömör arcán és villogó szemében a bizalomnak és elszánt dacznak s vastag sétatápalczájára, mely bunkós-botnak is beillt volna, támaszkodva, így szól:

«Ismersz-e?»

Jó egy perezig tartott, míg némán szemlélve és vizsgálgatva az előttem állót, jó barátim s ismerőseim köréből, kiket magam elé képzel-

tem, daczára a mindenkit tévedésbe ejtő nagy átalakulásnak, kiválaszthattam őt . . .

«Gyula te vagy-e?» Ezek voltak hozzá első szavaim.

«Csitt! . . . Én most Sorsich Albert nyelvmester és iskolai tanító vagyok».

De ekkor már karjaim között volt s ölelt és csókolt és annyira elérékenyült, hogy az én szememből is kicsordult a könny.

Miután egymás karjaiból kibontakoztunk s még sokáig némán néztük egymást: «Jer hozzám!» — így szólt — «nem messze lakom, jobb lesz ott beszélgetnünk». S azonnal követtem őt.

A gyöngyösi ugynevezett nagypatak partján volt egy kurta kocsmá, melyben egy a mesettségével felhagyott czizmadia mérete volt a bort. Mindössze két szoba volt a házban, udvarra csak egy csepp, de egy kis kertecske is tartozott hozzá. A gazda halálával a házberbe adatott. Ide vezetett, itt lakott Sárosy Gyula. E házról szól az «Egy kis házikóban» című költeményem, melyet 1854-ben kiadott kötetből ide irok:

Itt volt a pohárszék rakva üvegekkel,
Közepén állott a mulatók asztala.
A vidám czimborák lassan iddögáltak.
Csak néha szólalt meg ajkukon a dala.
A koresmáros borát pipázva adta fel,
E vak-ablak pipatartó volt akkoron . . .
Ha tudnák, ki lakik most e házikóban!
Roskadt kis ház, te vagy az én szent templomom!

A vak-ablakban most nem pipák állanak,
Különféle nyelvű könyvekkel van tele;
Térképek függenek szent helyett a falon.
A pohárszék pedig íróasztal leve.
Komor, sápadt ember üldögél előtte
Csendesesen mélézva nagy gondolatokon . . .
Ha tudnák, ki lakik most e házikóban!
Roskadt kis ház, te vagy az én szent templomom!

Csendesen méléz ő nagy gondolatokon,
Mig mások pihennek puha ágy párnáján;
Gyertyája ugyan nincs . . . de a csillagok s hold
Fáklyát gyújtanak neki háza felett járván.
De ha nem gyújtanak is: a legsötétebb éj
Kiderül lelkeinek fényén, mint a napon . . .
Ha tudnák, ki lakik most e házikóban!
Roskadt kis ház, te vagy az én szent templomom!

Elhagyva Istentől, embertől elhagyva
Átkot is zúg néha ember, Isten ellen;
De könyező szeme nem magát siratja.
Az, a kiért ő sir, egy szent ismeretlen . . .

De csakhamar talál irt sajtó sebére:
Az idők tengerén ragyog a fénytorny . . .
Ha tudnák, ki lakik most e házikóban
Roskadt kis ház, te vagy az én szent templomom!

Alig, hogy a szobában helyet foglaltunk, egy nő, egy már nem fiatal s nem is szép nő, ki — mint később megtudtam — Sárosyval jött Gyöngyösre s itt egészen az ő szolgálatára szentelte magát, bort s poharakat tett az asztalra és szónélkül távozott.

«Hogy jutottál ide s mióta vagy itt?» kértem őt, amint magunkra maradtunk.

«Hogy? magam sem tudom. Bujdokoltam Aradban, Békésben, Biharban, Szabolcsban; de sehohsem volt nyugtom s nem volt maradásom. Végre Hevesre gondoltam, vagyis jobban mondva: ti rátok, Sándorra*) és te reád. Hevesben, gondolám, nincs más ismerősöm, csak ti s ti jó barátim vagytok. És ide jöttem. Már majd egy éve, hogy itt vagyok. De jöttömben, épen a Tisza partján, egy harmadik hevesi jó barátot is szereztem magamnak: Pájer Antalt, a tiszafüredi papot. Sokat köszönhetek neki, megrakta kocsimat mindenféle jóval s azóta sem feledkezett meg rólam . . . De mily sajátságos érzés! Tudod, mennyire szeretem Sándort. Legfőképen az ő kedveért jöttem ide. Már sokszor láttam őt az utcán, mert gyakran bejár Redéről Gyöngyösre, a napokban meg épen oly közel ment el mellettem, hogy majdnem érintettük egymást . . . s képzeled-e még nem beszéltem vele. Nem tudja, hogy itt vagyok. Nem tud felőlem semmit. Nem merem őt megszólítani, félek vele találkozni, attól tartok, hogy szerencsétlenség éri általam. Ha most, miután sikerült a haditörvényszék elől kitérnie, a családi boldogság öléből kiragadtatnék . . . ismerem az ő mély kedélyét s imádot nevéhez való kibeszélhetetlen ragaszkodását . . . örültté lenne egy hét alatt a börtön falai közt. Arra kérlek téged is, ne tudasd vele ittlétemet. Fáj ez nekem nagyon. De talán jobb lesz így . . .»

«Hát senkisé tudja még Gyöngyösön, hogy te ki vagy?» esém szavába.

«Azt már gyanítják, hogy bujdosó vagyok. Találgatják is, hogy ugyan ki lehetek. De hát most sok a bujdosóféle ember s nem minde-
nik bir oly fontossággal, hogy nyomát szimatolnák. Az ilyenek nyomain aztán mások is tovább surranhatnak. Ez a szerencsém, meg Gyöngyös város jólelkű magyar népe, mely ha tudná sem fedezné föl kilétemet — nem a hatalomnak, hanem még a szomszéd a szom-

*) Vachot Sándor.

szédja előtt is titkot esinalna belöle. De mégis van egy ember, a kivel megismertettem magamat. Medveczky József eszmadiamester ez, ki téged is jól ismer. Ő vele találkoztam először Gyöngyösön s az ő tanácsa után és segítségével rendezkedtem itt be. Arany ember e derék polgár. Szeretem és becsülöm őt. Most már jó barátom. Fogadd te is barátságodba!»

«Szivesen. De hogy élsz itt, miből élsz?»

«Tanító vagyok a Taposi-féle magániskolában s e mellett órákat adok egyes házaknál különféle tudományokból s nyelvekből. A katonatiszteket olaszul tanítom. De elég volt a beszédből mára. Most már ozsonázzunk. De előbb jér velem a kertbe . . .»

A kertben kevés volt a virág, de annál több a konyhanövény s ezek közt uralkodott a paprika . . .

«Látod-e e gyönyörű, szép, fénylő zöld paprikákat? Pompás eledel ez megszóva, szalonnával».

S e közben már tépte a csöveket s ezekkel megrakodva tértünk vissza a szobába, hol már a kenyeret és szalonnát az asztalon találtuk. Ebből állott az ozsonna. Sárosy kevés étü ember volt. Sokszor, mint később elégszer volt alkalmam látni, egész ebédok alatt alig evett egy-két falatot. Kenyérből és szalonnából most is nagyon keveset fogyasztott, de a paprikát majd mind ő ette meg . . .

Sárosy Gyulával 1848-ban találkoztam először, midőn a hevesi önkéntes zászlóaljjal az alvidéki táborba menendő, a szükségességekkel magamat ellátni a fővárosba jártam. A «Világtalan dalnok» jeles költőjének meleg, rokonszenves és vonzó lénye s barátságos modora elragadó hatással volt reám. Azon néhány nap alatt, míg Pesten voltam, ha én nem kerestem fel, ő keresett fel engemet. Elhalmozott jóságával és szeretetével s úgy váltunk el egymástól, mint régi jó barátok. Később, 1849. elején, Debreczenben jöttünk össze ismét. Csak pár hetet töltöttem itt, de ez idő alatt nem mult el egyetlen nap sem, hogy ne találkoztunk volna — részint Vachott Sándoréknál, részint Vörösmartyéknál, de legtöbbször nyire magánál Sárosynál, ki akkor irta az «Arany Trombitát», melyből egy-egy «lehelet» még azon hevenyében, amint papírra vetette, sietett nekem felolvasni. Midőn Debreczenből a hadsereghez s ép Sárosy jó barátjának, Damjanics tábornoknak hadtestéhez mentem, hogy kapott rajta Sárosy, hogy Damjanicsnak ajánlhasson! Szivesen is fogadott a hős tá-

bornok s úgy bánt velem, mintha öcsce lettem volna. Harmadszor Aradon láttam Sárosyt az ott betegen fekvő Damjanicsnál. Már ekkor vége felé járt a szabadságharcz. Bekövetkezett a dicsőség napjának alkonya. Már csak arról volt szó, ki merre megy, ha az ég égészen behorul. Számüzetésbe-e? Vagy itthon fog bujdosolni? Midőn Sárosytól elbucsztam, ezek voltak utolsó szavai: «Még nem tudom, mit tesztek».

Az «Arany Trombita» halála itélt s in effigie felakasztott költőjét szülőföldemen most így, ily állapotban, önmagából kivetkezve s a minden pillanatban való elfogathatás és hosszú évekre való elítéltetés veszélyének kitéve látom, még ha nem ragaszkodtam volna is hozzá annyira, fájdalmas és örökös aggodalom tárgya lett volna reám nézve. El is követtem mindent, hogy helyét elviselhetőbbé tegyem. Míg Gyöngyösön voltam, mindennap felkerestem őt. Midőn a Gyöngyöstől félóránnyira fekvő Gy. Halászra Almássy Józsefhez mentem nevelőnek, minden héten legalább egyszer berándultam a városba, hogy őt lássam. Találkoztam nála sok jó emberrel, elmentem vele ismerőseihez s elvezettem őt több, még nem ismert jó barátom házához is. A már említett Csató József és Medveczky Józsefen kívül leginkább szerette és látogatta Pongrácz Bonót, ki közel Gyöngyöshöz egy nemrég vásárolt tanyabirtokon lakott, és ennek sógorát Brenesán Sándort, volt gárdistát és honvédkapitányt, ki nevével és anyósával — Majláthnéval együtt, álnév alatt lappangott Gyöngyösön; továbbá Szentmártony Józsefet, ezen patriarcha táblabíró, Horác fordítóját s 1848-ki kormánybiztost, ki a vidék némely zavaróinak megrettentésére 12 akasztófát emeltetett Gyöngyös alatt, s ennek öcsesét Kalmár Pista volt honvédhadnagyot; özv. Gosztonyi Antalné, Majthényi Péter testvérét; Kovách József földbirtokost, Spetykó Gáspár ügyvédet s ismert költőt . . . Ezekkel oly barátságban volt, hogy — természetesen Gosztonyiné ki véve — egymást tegezték. A többi ismerőseit úgy szölitotta, hogy: «nagy jó uram!»

E körökben gyakran megfélekedett nehéz helyzetéről, az asztal kínálózó örömei sokszor hangolták vidám ságra, sőt néha zajos s majdnem kicsapongó jó kedvre is. S nem sötétedhetett el annyira sohasem végzetének csilága, hogy a legkegyetlenebb megpróbáltatások közt is, bizalmas körben kedvre s dalra ne buzdult volna.

(Folytatása következik.)

JANKÓ.

— Német eretiből a «Tanulók Lapja» számára. —

Még egy barnamedvével való találkozás, is a mely pedig békén szokta hagyni az embert, veszedelmessé vált volna ebben az időben, hát még a szürkével való, a mely fájában a legvérengzőbb, legerősebb és a medvevadászok állítása szerint a legészantabb is.

— No, Tibi, megereszszük ezt a kalandot? — kérdezte újból Géza.

— Nem szeretnék atyám valószínű parancsa ellen cselekedni — válaszoltam — különben mégis csak szégyenletes, dolognak tartanám holmi totyogós lábnym láttára rögtön meglépni. Tudod mit? Elég korán van még horgászni; a kellő elővigyázattal lopakodjunk a maczkó után, figyeljük meg a tartózkodó helyét, aztán siessünk haza apáért, a ki már eddig haza is érkezhett. Meg fogják ezt nekünk köszönni, mert nem tudhatjuk, vajjon ez az éhes medve nem akarta-e már ma a papa istállóit látogatásával megtisztelni.

Igy is cselekedtünk. A horgászshoz szükséges eszközöket a közeli ágakra aggattuk, hóczipőink szíjját kissé megszorítottuk és követük a nyomot.

Óvatosan, lehetőleg a bokrok mögött haladva megkerültük a tisztást, minden neszre ügyelve kanyarodtunk a nyom szerint egy hegyi út felé. A fák eleinte szórványosan fordultak elő, majd egész erdősségé tömörültek, úgy hogy alig ismertük már ki magunkat, mert mi ezen a tájon még nem is jártunk. Fáradságos utunk volt a hegyen fölfelé. Szerencsére már itt is látgy volt a hó, úgy, hogy hóczipőinknek csak hasznát láttuk. Ugy félórai csuszás-mászás után egy fonsikra értünk, melynek mellső részén egy hatalmas fa diszelgett. Minél messzebb mentünk, annál sűrűbb lett az erdő, annál inkább ellepték az utat az apróbb bokrocskak, melyek nyáron rogyásig vannak rakva izletes bogyókkal. Csak úgy tudtuk ebben a félhomályban az utat követni, hogy egészen a nyomon lépkedtünk. Géza ment elől, én szorosan mögöttem. Egyszerre megállt. Térdre ereszkedett, mi által én is szabadon nézhettem előre. Közvetlen az orrunk előtt egy kis tisztás volt, a melyet vérségtől elérőlenedett, vagy villámsujtotta faóriások hevertek körül, melyek hóborította felső felőkkel épen nem bírtak valami barátságos külsővel. Ezek között tőlünk vagy hetven lépésnyire terjeszkedett egy bámulatosan nagy fatörzs, mely ezerfelé eregette a földbe gyökereit. Két jökora nyílás, melyek úgy bámultak ránk, mint

valami óriás szemei, arról tanuskodott, hogy ez a gyökéredő alá van ásva. Köröskörül a nyomok igen fölszaporodtak, mintha valami otromba tömeg kánkánt járt volna azon a helyen. A hó itt-ott fel volt túrva, néhol pedig a pusztá földig eltszítva. Kétségtelen volt immár, hogy a maczkó téli barlangja előtt állottunk; látszott is néhol, amint fölásta a havat, hogy bogyókat keressen, melyekre időközönként szüksége volt. Engem erős félsz fogott el és megfogtam a bátyám kabátját, hogy visszavonulásra birjam. Ő azonban, mielőtt megakadályozhattam volna, vadászszenvédélyétől ösztökélve, a legközelebbi száraz ághoz ugrott és kettétörte. Halotti csend követte ismét a recsesenést. Végtelenül megijedtem. Megdermedve bámultam egy pillanatig, aztán megragadtam a Géza karját és erőnek erejével el akartam őt vonszolni; de azután visszatért a higgadságom; mit is használna, ha most elszaladnánk . . . ha a medve itt van, okvetlen meghallotta a recsesenést és ki is fog sietni rögtön a fogadásunkra.

A legközelebbi pillanat majd felelni fog. Talán élet-halál harcot kell vívunk. Visszafojtottam a lélekzetemet, nyugalmat erőszakoltam magamra, pedig úgy vert a szívem, hogy hallani lehetett volna. Most megmozdult valami az egyik sötét oduban. Én már mintha két zöldesen csillogó szempárt láttam volna, de biz csak egy kis medvebocs mászott ki és nyivácskolva totyogott felénk. Előttünk vagy husz lépéssel megállott, mindenfelé forgatta a fejét, szimatolt turesi orrával és szájalmasan nyihogott. Géza vilámgyorsan átvette magát egy vastag faderékon, nyakoncsipte az erősen megszeppent kis medvécskét és elkezdte czipelni; én előtte ballagtam. Ma is csodálatos előttem, hogyan érhettünk mi oly hamar vissza az előbb említett fonsikra.

Lélekzetünk fogytán lévén, megálltunk és csak itt jutott eszünkbe, hogy tulajdonképpen minő bolondot cselekedtünk, mert, ha az anyamedve akárhonnét utánunk ered, nem használna semmiféle futás, utolér bennünket. Otrombának látszik ugyan a járása, de azért az embert játsza éri utól; senki se nézné ki belöle azt az ügyességet, a mivel le s föl rohan a hegyes vidéken. Mi, a kik az örült futásban kimerültünk, alig lennénk képesek ez állapotban számbavehető kitarást kifejteni. Megfeszített figyelemmel, a mivel az ember csak ilyen kritikus helyzeteken bir, hallgatóztunk, de sehol semmi gyanus nesz.

— Ueozu neki, vesd el magad Géza — így szóltam hozzá — még nem vagyunk ám túl minden veszélyen!

Géza lehajolt és hogy kezeit szabadon használhassa, lábai közé ékelte a kis bocsot. Azután letisztította a hótul a vadásztáskát, a mely eddig a havon csuszott utánunk, kivett belőle egy jókora kötelet, művészi hurkot csinált és följajánlotta a kis zsákmánynak nyakra valóul. Annak persze fogalma se lévén divatról, nem akarta elfogadni az ajándékot; de mi végre erőnek erejével rátszokoltuk s ennél fogva húztuk tovább.

Mire az erdő sziklás vidékét elérjük, saját nyomainkat is föllettük és ezen haladtunk hazafelé. A fősík széléről pedig a ritkás erdőn keresztül már nagy szerepet játszottak hőcipőink és a kis kamasznak akarva, nem akarva velünk kellett lefelé csuszni. Már a lankás is átszeltük, midőn előttünk ágak ropogása hallatszott. Mintha egy varázshatalom akarta volna, egyszerre megálltunk és ösztönyszerűleg lelapultunk. Engem megint elfogott az előbbihez hasonló erős fölindulás; egy marok hóval megdörzsöltem szempilláimat és hiába iparkodtam, nem tudtam kisütni, hogy mi közeledik felénk. Megint roppant egy ág, azután megint. Előrehúztam és égő arcomhoz szoritottam a puskámat. Ekkor egy bozontos, czondrás állat lépett a lankás szélére; egy erősen kifejlődött szürke medve. Kutatva nézett körül, majd ismét a nyomunkat vizsgálta. Nyilván akkor fődőzte már föl a csapásunkat, midőn a fősíkon mentünk és most minket keresett. Nagyon éhes lehetett, különben elkerülte volna az emberi nyomokat. Ezzel a veszély biztos tudatában lévén, lélekjelenlétem újra visszartém. Azon gondolkodtam, vajjon ne küldjek-e egy golyót neki, ez ötven lépésnyi távolból, de mégis elejtettem e szándékot, mivel még jó formán csak a homlokát mutogatta legtöbbit. Még mindig szimatolt. A mig ugyanis szaglása és hallása biztos adatokkal nem szolgálhatnak neki, nagyon savanyu pofát szokott vágni. Most meglátott bennünket; megrökönyödött. Bátyám most néhány bátorító szót intézett hozzám és fölszólitott, hogy kissé jobbra tartsak, ha lehet; ő ugyanennyire balfelé fog törekedni. A terv igen jó volt, mivel így mind egyikünk a lapoczkáját vehette volna czélba; csak hogy a kivételre ravasz helyzetünknel fogva már nem jutott időnk. Géza mégis megkísérelte; fölkel és a medvét folyton szemmel tartva oldalvást tartott. A medve bizalmatlanul utánozta ezt az oldalmozgást. Én valahogy segíteni akarván Gézának, czéloztam és megnyomtam a ravaszt . . . A lövés eldörrent.

Egy erős bömbölést hallottunk. A löporfüst eloszlott és a medve rám nézett és felém közelgett. Még tán csak harmincz lépésnyire volt tőlem; én hamarosan pótoltam a kilőt töltőnyemet. Most meg Géza lőtt és talált. A szürke megtáncorodott és arra fordult, a merőről a golyót kapta. Csak most vette észre a fiát Géza mellett. Rettenetesen elordította magát és dühösen Gézának rontott. Ez nyugodtan czélozva másodszor is rálőtt, de minden látható hatás nélkül. Azután villámgyorsan ragadta meg a puskacső végét, támadó állásba helyezkedett, hogy a medvét puskatusra fogadhasa. Magam is Gézához siettem, kitől a medve alig volt már néhány lépésnyire. A dühös bestia két lábra állott, hatalmas száját elátotta, viacsorgatta fogait és óriási első lábával már-már lecsapott, hogy áldozatát összezúzsa, midőn golyóm szeme és füle közt hatolt az agyába. A nagy tömeg, mintha villám sújtotta volna, tehetetlenül rogyott össze és Géza jobb vállán megsebezve ájultan hullott karjaimba.

Azóta több hét mult el. Géza sebe begyógyult. A korholást, melyet atyánktól kaptunk ostoba vakmerőségünkért, kiállottuk. A hatalmas medve bőre vadászszákmányban gazdag szobánknak legszebb díszé. Körmeiből indián módra nyakkendőket csináltattunk és csak kivételes alkalommal viseltük nagy büszkén. Főlöszleges tán mondanom is, hogy a foglyul esett bocs volt a mi Jankónk.

Valamelyik napon épen a gyakorlóórát kellett volna vele megtanulnunk. Az európai lapokban olvastuk, hogy ott a maczkót sokféle ügyességre tanítjuk. Meg akartuk mi is próbálni, mennyire mennénk vele. Először két lábon járni tanítjuk; és ez már fajának természeténél fogva is elég tűrhetően megy nála. Azután kap egy botot puskának és ezt a vállára fektetve a sajátkezűleg készített dob hangjaira táncolnia kell. Amint említém, egyik napon épen megütötte Géza a dobot, én pedig hátrafelé tartottam, hogy Jankót előre cipeljem, midőn a lakásból böstörködő aszszonyhangok hangzottak; kihallott azonban közülük a Tippnek komoly basszusa: — Te lenni egy rossz kölk, iparkodik, hogy kitakarodsz a hazból, te tolvaj, te betyár, én kiporolok tüled a borzas haj, te haszontalan gyerek az anyátul, a ki megakart enni mienk Tibor, mienk Géza, te nyomorult medve, te . . . — mig e közben Jankó lassan, méltósággal loholt kifelé a konyhából. Fehér volt, mint egy jegesmedve. Utána Tipp tipegett, egyik kezében seprő, a másikban csizmahúzó, és

úgy szidta az elvonuló ellent, mint egy római vitéz. Én azt hittem, hogy valami gonosz kéz szegény Jankót fehérre meszelte. Géza abban volt, hogy tán lisztbe esett szegény, s csak később tudtuk meg a valót. Az éléskamrában volt, fölmászott egy hordóra és magára rántotta az állványon levő óriási tejfeles lábast. A jó Tipp persze vajjá köpülte hátán a tejfelt.

Ha azóta, mióta egyszer kivitték az erdőbe, nem viseltetett valami ragaszkodással Tipp iránt, ezután a szégyenteljes megköpülés után még inkább neheztelt Jankó a négerre, a ki úgy látszik, mindenképen az ő becsületében akar gázolni.

Egyszer aztán, habár akaratlanul, jól megboszulta magát a feketebőrűn. Valamelyik reggelen a Tipp eszeveszett ordításaira ébredtem föl. Kinyitom az ablakot, mivel Tipp szobája majdnem átellenben volt a miénkkel, és kértem, mi lette? — Ó massa Tibor, jönni hozzám, hamar jönni hozám, én lenni egészen összeszurkáltad, a fejedet, hajad, a kezéd, az egész tested össze van nekem szurkáltad, kicsiny madar szurkálk engemet, tele szoba, tele ágy, hamar segítik szegény Tippnek! . . . — fölhagyott a sipakolással és örülten csapkodott maga körül egy vánkossal, úgy hogy valahány kisebb fajta tárgy csak volt a szobában, mind tánczra perdült. Úgyan mi a szösz történhetett odaát?

Hamar fölkapkodtunk néhány ruhadarabot, és megvallom, lélekszakadva szaladtunk a szegény Tipp szobája felé. Amint benyitottunk, minket is megrohant egy földühödött méhraj.

— Massa Géza, massa Tibor! üsd agyon kicsi madár, sokszor megcsipik, au, au, ujujuj, most mégegyszer csipik, tyüh, azt a kutya orrotokat nekik . . .

Mi is védekeztünk egyideig, de aztán jobbnak láttuk kimenekülni a szobából Tippel együtt, a ki igazán jajgathatott, annyira összevissza volt csipkedve. Azt mondta, hogy a többiek rossz tréfát csináltak vele, de ha megtudja, hogy ki volt, annak a fejébe fog ez kerülni.

— Ha én megtudok, hogy ki kenik be az én egész ágyadat mézzel, az lenni egy megveszett ember, annak véged!

— Micsoda, mézet kentek az ágyadba?

— Ó masser Géza, én aludik édeset, álmodtál szépet az országról, ahol én herzeg lenni, egyszerre fölébredsz . . . au, ha én megtudok azt a gazember!

Hamar megtudtunk mindent, mert nemcsak az ágy volt bekenve, hanem a padlón is vol-

tak nyomok, nem is mézből, hanem szirupból. Jankó ugyanis lent volt a pinczében, a szirupos hordó csapját kinyitotta a helyéből és az egész pinczében szétfolyó sziruptól berugott. Azután fölérve bizonyosan megtámadták a méhek, ő pedig hogy tudott volna alkalmasabb törülközőt a szegény Tipp ágyánál? Persze Tiptől megint kihuzta a főnyereményt.

Ettől kezdve igazán el tudták volna emészteni egymást egy kanál vízben. Vagy messziről elkerülik egymást, vagy unos-untalan összefelelesnek; szinte multság őket nézni. Jankó különben immár a jobb erkölcsök felé gravitál, mivel ujabban kényelmetlen kalodával büntetjük a hőstetteit, a mi nem kevésbé akadályozza őt elegáns mozdulataiban.

Sz. F.

VEGYESEK.

Ezer magyar feladat. Lapunk szerkesztőjének Dr. Rupp Kornélnak munkája díszes kiállításban elhagyta a sajtót. Ajánljuk lapunk összes előfizetőinek és híveinek figyelmébe. A ki 8 előfizetőt gyűjt a 340 lapos szép kiállítású érdekes és hasznos könyvre, *egy ingyenpéldányban* részesül, aki 4 előfizetőt gyűjt, feleáron, aki 2 előfizetőt gyűjt 1 frt 50 krért kapja a könyvet, melynek bolti ára 2 frt. A megrendelések szerkesztőségünkbe is intézhetők, a megrendelési pénzek azonban Hantos Antal könyvkereskedő czimére — Budapest, IV., Calvintér 5. sz. küldendők. Gyűjtő iverekkel szívesen szolgál szerkesztőségünk azoknak, a kik a könyvre megrendelést óhajtanak gyűjteni s így tiszteletpéldányhoz jutni.

Brassai emléke szülővárosában. Kolozsvárról írják, hogy a Brassai emléktábla leleplezése kedden folyt le Toroczkó-Szent-Györgyön, nagy ünnepélyességek között. Az ünnepélyre nagyszámu közönség ment ki, hogy a száz évet élt tudós iránt való hálás kegyeletének kifejezést adjon. Az emléktáblánál dél előtt a magyar tudományos akadémia, a kolozsvári tudományos egyetem s a többi tudományos társulatok képviselői beszédeket tartottak. Az idő, sajnos nem kedvezett és a szebbnél-szebb szónoklatok alatt folyton esett az eső. Délután népnepélyek és más multságok voltak.

Délibáb a Balatonon. Ritka természeti tüneményben gyönyörködhetek minap a Balaton déli partján lakó emberek. A tó végtelen

csendes volt, sima, mint a tükör, a hőség pedig rekkenő. A víz felszínén mind sűrűbb lila-színű páratömeg látszott fölemelkedni, magasabb és magasabbra szállt, s egyszerre csak bájos délibáb képe volt látható. A tó partja köröskörül magasnak látszott, a fürdőzők és csónakázók mintha csak a víz fölött jártak volna, a Helka gözös szintén a levegőben iramodott tova, mind magasabba emelkedve, míg az arácsi hegyek teletjén tünt el. A bájos családi fény mintegy 10—15 percig volt látható.

Léghajón az északi sark felé. A bátor éjszaksarki utazók ime nem veszték el. Hír érkezett róluk; egy szép, szelíd galamb hozta a hírt, hogy Andrée él és kutatásainak célját, az északi sarkot elérte.

Krisztianiból érkezik a telegramm, amely ezt hírül hozza. Ugyanis Soevde községben elfogtak egy postagalambot, amelyet a bátor léghajósok a póluson eresztettek szabadon.

A postagalamb minden valószínűség szerint Andrée üzenetét hozta, mert más expedíció nem jár az arktikus tengeren. A rövid jeleknek az az értelmük, hogy a «Sas» a 142. délkörnek azon a pontján volt, amelyet a sarktól 47-62 másodpercnyire fekvő szélességi kör átmetsz. Ez azt jelenti, hogy Andrée léghajója csak másfél kilométernyire volt a pólustól észak-nyugatra, amikor a postagalambot elbocsátotta. De néhány percczel előbb átrepült az északi sarkon. A kis szárnyas hirnök óriás utat tett meg a hideg levegőben.

A hír azt mondja, hogy a fáradt galambot Soevdenél fogták el, amely község Norvégianak stavangeri kerületében van, harmincz foknyira a pólustól egyenes levegővonalban. A postagalamb közel háromezernégyszáz kilométernyi utat repült át étlen-szomján, küzdve a zord szelekkel és dermedt fagygal.

A postagalambok röpködő képessége átlagos számítással óránként hatvan kilométer. Ötvenhat óráig, vagy pihenését is számításba véve, hetven óráig tartott a galamb útja, amiből az következik, hogy Andrée a múlt vasárnap ére el az északi sarkot.

A «Sas» július tizenegyedikén szállott föl a Virgohafenből, tehát éppen egy hétig szelte a levegőt, a mig céljához jutott.

A gummirágók. Nálunk csak fiatal gyerekek rágják a gummit, Amerikában azonban, különösen New-Yorkban, ifju, öreg, mindenki rágja. Pár év előtt még preparált fenyűfaenyvet használtak, később faenyvek, tobulatszám és más effélék keverékét, miglen az Acaras Sapola nedve, a manapság oly nagy mennyiségben használatban levő «Chicle-Cum»

az összes többi preparatumokat kiszorította. Körülbelül tíz év előtt érkezett ebből a gummi-ból az első szállítmány a newyorki kikötőbe, de nem kellett senkinek és már a tengerbe akarták dobni az egész készletet, a mikor egy, a kikötőben lézengő ember egy véletlenül kezébe akadt darabon észrevette, hogy rágásra alkalmas. Ez az ember potom áron megvette egész rakományt, mely gazdagsága alapját vette meg, és ma ugyanez az ember egy nagy rágó gummi gyárnak tulajdonosa, mely 450 embert foglalkoztat. Ebből a gyárból kerül ki manapság a «Pepsin-tutti-frutti-gum», a melyről a reklám azt állítja, hogy pepsin-tartalmánál fogva az emésztést elősegíti, míg az orvosok egyetértenek arra nézve, hogy az örökös gummirágás csak ártalmára lehet az egészségnek. A gummit, hogy a rágásra alkalmassá tegyék, előbb felfőzik, azután meggyurják, majd apró darabokra tépik és újra megfőzik. Az így megtisztított anyagot megőrlik, cukorral, pepsinnel és más orvosi szubsztanciákkal összekeverik és külön e célra szolgáló gépeken téstát csinálnak belőle. Ezt a téstát illatos olajokkal keverve kihengerlik és szeletekre vágva elcsomagolják. A rágásra alkalmas gummit leginkább a yukatonai erdőkből és a többi középamerikai államokból hozzák. 1895-ben Mexikóból Newyorkba másfél millió dollár értékű nyers gummit hoztak, melyből kizárólag rágó-gummit gyártottak.

Szerkesztői telefon.

Go'dziher K. Köszönjük, hozzuk, küldjük. — Miskolc G. Eltettük s alkalmadtán adjuk. — **Szüneti elmélkedés.** Eső után köpönyeg, különben elég csinosan perdül. Telik onnan más is, nem ilyen alkalmi dolog. Tegyen próbát, szívesen látjuk. — **Lóvi Ignácz.** A stílus-javításnak legjobb módja: 1. lassan, figyelmesen olvasni jelesebb stíluszták (Gyulai Pál, Salamon Ferencz, J. kai Mór) és költők (Vörösmarty, Arany) műveit s meglesni, mikép fejezik ki a gondolataikat, mikép válogatják a szavakat, szólásokat, hogy teszik mondataikat gördülékenyekké . . . 2. Igen jól teszi, ha szép költői részleteket, pl. Berzsenyinek egy-egy virágos versét megkísérli — lehetőleg a szólások megtartásával — folyóbeszédbe írni át; 3. ha — a maga számára! — megpróbálkozik a verseléssel. A fő mindenestre a gyakorlat. — **Discipulus N. K.** Igen; a szerkesztőségbe, Soroksári-utca, 31. szám. — *Lapunk olvasóit általában kérjük, hogy az előfizetésre, a lapnak horaküldésére vonatkozó dolgokban ne hozzánk hanem egyenesen a kiadóhivatalhoz (VI. ker. Teréz-körút 23. szám) forduljanak.*

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt

A KÖZÉPISKOLAI IFJUSÁG SZÁMÁRA AJÁNLVA.

Előfizetési árak:
Egész évre . . . . . 4 frt.
Fél évre . . . . . 2 frt.
Negyed évre . . . . . 1 frt.
Megjelenik minden vasárnap.

SZERKESZTI:
Dr. RUPP KORNÉL
főgymnasiai tanár.

Kiadja a „Kosmos” müintézet, kő- és könyvnyomda és hírlapkiadó részv.-társ.

SZERKESZTŐSÉG:
Budapest, IX., Soroksári-utca 31.
KIADÓHIVATAL:
Budapest, VI., Teréz-körút 23. sz.
KÉZIRATOKAT
nem adunk vissza.

SZÜNET.

(A bácsi levele a zöldbe.)

Tudtam, előre tudtam, hogy így lesz, drága Miska öcsém. Kimentek nagy lármával, ki a zöldbe, ott elcsavarogtok egy-két nap, isztok, esztek, nagyot alusztok, — aztán egy szép délután a hüs szobában egyszerre csak nyújtózkodik egyiktek, ásit hatalmasat és a többi utána csinálja szépen . . . Hej, be unalmas is ez a vakáció . . . !

Mondom, tudtam, hogy így lesz. Fővárosi gyerekek vagytok, megszoktatok, hogy a mi örömet okoz, úgy hozzák elétek, panorámába, körképbe, kirakatba tegyék, s hegyibe ki is írják nagy potrohos betűkkel, hogy: tessék, itt lehet látni az amerikai vadszamarat, a híres ausztráliai kéngurut . . . a rettenetes fehérmedvét . . . Tessék besétálni, csak tíz fillérbe kerül. Nincs szemetek, nincs orrotok, hogy magotoktól is megtaláljatok valamit.

A falusi ember pedig nemcsak nem gókler, de el sem tudja gondolni, hogy abból a szerény kis világból, a mi neki elég, a ti finnyás gusztustok valamit tudna élvezni, s hágy benneteket a magatok gyámoltalanságára.

Üsse kő az urfiakat: a kinek a hasa fáj, keressen rá bodzát; azzal tovább megy, ti pedig öcsém, tátogettok, mint a cethal.

Elhetetlenek vagytok, fiuk, bizony Isten. Hát mire való az a nagy erdő, mező az orrotok előtt! Petinek itthon fülemülei vannak, a mama örökké pöröl, hogy erre-arra étkes madarai, menyinyibe kerül évenként a drága sok hangyatozás és Petinek még sem jut eszébe, hogy most milyen pompás dolgot csinálhatna; Féri jövőre ép a bogaraszatot tanulja, Jenő már el is végezte, a növénytan előtt áll; Gabi vén diák, az irodalomról is eleget olvasott — és még sem tudtok kimászni a hinárból . . .

— Persze majd . . . ! (ugy hallom, mintha itthon nyafognátok, öcsém)

A bácsi tán azt akarná, hogy Peti egész nap kinn üldögéljen valami hangya zombéknál és szedegesse ki belőle a tojásokat, mint a Zsuzsi szolgáló

a leneséből a zsiszikeket. Gyönyörű mulatság lenne!

Az ám, öcsém; gyönyörű mulatság. Az utolsó falusi kuvasz is azt gondolná magában:

Dr. Rupp Kornél.